

PROLETAREC

Slovenske Glasile Jugoslovanske Socialistične Zveze

REV.—NO. 321

CHICAGO, ILL., 7. JUNIJA (June 7th), 1923.

LETO—VOL. XVIII.

Upravništvo (Office) 1428 WEST 16th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 1864.

PO ZBORU J. S. Z.

S konvencije na enotno, organizirano delo za socializem.

Zbor Jugoslovanske socialistične zveze je dokončal svoje delo. Ampak delo v organizaciji, katero je reprezentirala delegacija, zbrana v Chicagi, se nepretrgoma nadaljuje.

Konvencija J. S. Z. je bila potrebna, to se je pokazalo. Potrebna je bila, da se od bližje pogovarimo drug z drugim, da uvedemo v naše gibanje več enotnosti in da sistematiziramo našo propagando.

Zbor ni v nobenem oziru spremenil dosedanjega stališča J. S. Z., kakršnega zavzema vsekolzi od svojega povratka v socialistično stranico. Ampak potom resolucij je zbor začrtal jasnejša pota, ki bodo služila našemu delavstvu pri delu za socializem. V treh dneh ni mogel izvršiti veliko dela, kakor bi bilo potrebno, toda ga je izvršil več, kakor smo pričakovali.

Klubi so bili dobro zastopani in za delegate so izvolili sposobne moči. Zato je bil zbor uspešen.

Referantje so podali zanimiva poročila, ki bodo priobčena deloma že prej predno izide zapisnik, toda v zapisniku bodo priobčeni vsi referanti in resolucije.

Zbor je sprejel resolucijo o Izobraževalni akciji J. S. Z., s katero se ta ustanova precej spremeni takoj ko doseže J. S. Z. tisoč članov. Sprejel je resolucijo o zadružništvu in gospodarskih vprašanjih, s katero se daje naši organizaciji pravec na polju gospodarskega dela. Sprejel je resolucijo, s katero se daje našim klubom smerice, kako pojačati kulturno delo v področju socialistične organizacije.

Zbor je potrdil razna stališča zveze z ozirom na notranje in zunanje odnošaje, tikajoče se delavskega gibanja.

ZA ENOTNO FRONTO.

Eden najglasnejših klicev zavednega delavstva je klic za enotno fronto proletarskih sil v boju proti kapitalizmu. Na zboru J. S. Z. je vladalo soglasno razpoloženje za zedinjenje revolucionarnega delavstva v eno mogočno armado; delegacija se je zavedala težav, ki so na potu takojšnjemu zedinjenju, in ena največjih težav je razplamten frakcijski boj. Delavstvo je treba

uvajati na pota tolerance, da se duhovi pomirijo, kajti šele potem bo mogoče premostiti taktične razlike in strniti razkropljene sile v eno celoto. Resolucija za enotno fronto se glasi:

Svetovna vojna in njene posledice so pustile v delavskih vrstah globoke zareze in podelile proletariat v razne stranke in frakcije. Tragična posledica razdorov je, da so vse te nasprotujoče si struje v ljutem medsebojnem boju.

Konvencija J. S. Z., zborujoča meseca maja 1923 v Chicagi, Ill., je uverjena, da mora priti v delavske vrste prej ali slej resnično razpoloženje za strnjenje delavstva v enotno fronto. Zato apelira na ves jugoslovanski proletariat, da naj po svojih najboljših močeh gladi pota, ki vodijo k zblizanju in v zedinjenje.

Razkosano delavstvo ne bo v stanju vreči sedanji sistem, niti izvojevati pomembnih, dalekosežnih pridobitev za delavski razred.

Mi smatramo, da dokler delujejo razne delavske stranke separatno, je zanje dovolj polja za propagando med neorganiziranim delavstvom, ki je še v ogromni večini. Medsebojni boj delavskih struj ne služi nalogi za organiziranje te mase, ampak ravno nasprotno — odganja jo od organizacije. Zato obsojamo tak boj! Na delavstvu vseh struj je ležeče, da vpliva na svoja vodstva in uredništva svojih glasil, da se surove napade, blatenja in sumničenja, ki nimajo stvarne podlage, pušča na stran, mesto neizprosnega frakcijskega boja pa naj se vodi stvarna polemika. Taktika umazanih bojev ne bi smela najti mesta v nobeni delavski organizaciji.

Priporočamo toleranco in solidarnost, ki sta edina pogoja za ustvarjanje razpoloženja med prizadetimi krogi v delavskem svetu, ki bodo omogočili zedinjenje svetovnega proletariata, kajti do zedinjenja mora priti!

INTERNACIONALA.

Nič manj važen ni problem internacionale. Zedinjenje delavskih struj v posameznih deželah bo mogoče kadar se pokaže resna volja za zedinjenje proletarijata vseh dežel v enotno mednarodno organizacijo. In zbor J. S. Z. se je izrekel, da bo Zveza kakor doslej tudi v bodoče storila kolikor bo v njeni moči, da pride do zedinjenja svetovnega delavstva. Resolucija, ki izreka to stališče, se glasi:

Dogodki, ki so se vrili med vojno in po vojni, ter porazi delavstva v skoro vseh deželah, kažejo, da je desorganiziran proletariat ne samo nezmožen dobivati

zmage in preslab poraziti kapitalizem, ampak da ni celo v stanju ohraniti dosedaj pridobljenih pravic v borbi z buržvazijo.

Delegatje, zbrani na konvenciji J. S. Z. dne 29. maja 1923 v Chicagi, Ill., se soglasno pridružujemo univerzalnemu proletarskemu bojevnemu klicu: "Enotna fronta!" in nalagamo bodoči eksekutivi J. S. Z., da deluje po svojih najboljših močeh za odpravo vzrokov, ki sedaj zabranjujejo združenje revolucionarnih delavskih strank in skupin v Ameriki v eno močno organizacijo.

Našim reprezentantom v ameriški socialistični stranki nalagamo, da se pridružijo tistim elementom v stranki, ki delujejo, da se v novi Socialistični Delavski Internacionali ustvarijo odnosi, ki omogočijo združenje z moskovsko III. Internacionalo in z drugimi delavskimi strankami, ki so sedaj še izven nove Delavske Internacionalne.

Vršeči delo za zedinjenje mednarodnega delavstva in skušajoči tudi v naši J. S. Z. vršiti taktiko, ki bo odpravila vse vzroke za spore, tako da medsebojni boji med jugoslovanskim delavstvom v Ameriki ponehajo, se zavedamo, da vršimo svojo socialistično dolžnost napram družbi in svetovnemu proletariatu.

J. S. Z. ZA RUSIJO.

Kakor znano, je bila J. S. Z. med prvimi organizacijami v Ameriki, ki je pričela s pomožno akcijo v prid prebivalstva, prizadetega od suše v pokrajinah ob Volgi. J. S. Z. je ob vsaki priliki nastopila proti sovražnikom ruske revolucije. Kakor doslej, bo J. S. Z. z ozirom na rusko revolucijo zastopala enako stališče tudi v bodoče. Tozadevna resolucija se glasi:

Konvencija J. S. Z., zborujoča meseca maja 1923 v Chicagi, Ill., izreka svoje najprisrčnejše simpatije državi ruskih delavcev in kmetov in se zavezuje, da ji bo v bodoče kakor ji je v preteklosti nudila vso svojo pomoč.

Kakor dosedaj, bo J. S. Z. tudi v bodoče delovala pri vplivanju na ameriško vlado, da prizna rusko sovjetsko vlado, ki edina uživa podporo in priznanje ljudstva živčnega na teritoriji Federacije sovjetskih socialističnih republik, znana v svetu kot Sovjetska Rusija.

Ako je ameriška vlada lahko priznala brutalno carsko vlado, ki je tlačila nji podložna ljudstva in jih uduševala v krvi, ako priznava japonsko in druge reakcionarne vlade, bi morala toliko bolj priznati vlado ruskega ljudstva.

Naše kritike napram Rusiji, v kolikor se izvajajo, so prijateljske kritike, ker želimo, da se Rusija čim prej opomore in postane mogočna sila v borbi za emancipacijo vsega svetovnega proletariata.

Zavedamo se, da se sovjetska vlada prizadeva ohraniti pridobitve revolucije ruskemu ljudstvu in vsemu ostalemu delavskemu svetu, zato bo JSZ. kakor doslej tudi v bodoče branila interese ruske revolucije, ki jih tako kruto napadajo sovražniki ljudskih interesov.

ZA OSVOBODITEV POLITIČNIH JETNIKOV.

Jugoslovanska socialistična Zveza je bila med vojno in po vojni pridružena različnim organiziranim skupinam, ki so vodile boj za svobodo govora, združevanja in tiska ter za osvoboditev političnih jetnikov. Pošiljala je resolucije na pristojna mesta, pomagala z gnotnimi sredstvi pri obrambnih akcijah in nabirala podpise na peticije. Dasi je mnogo takozvanih političnih jetnikov že izpuščenih, jih je nad petdeset še ve-

dno v ječah in histerične lokalne in državne oblasti ustvarjajo nove politične jetnike. Ameriški proletarijat mora vstati kot enotna sila, ki se prepreči nadaljno gaženje državljanov v ječe. J. S. Z. bo v tem oziru tudi v bodoče vršila svojo dolžnost, kar naglašajo sledeča resolucija:

Po ameriških ječah se še vedno nahajajo politični jetniki, ki niso nikaki zločinci, ampak so bili vršili zapore radi svojih mnenj, ki so nasprotna vladajočemu razredu. Socialistična stranka in J. S. Z., ki je s pridružena organizacija, odločno zastopa stališče, da ne biti vsaki skupini ali posamezniku zasigurana svoboda govora, zborovanja in tiska.

Zbor J. S. Z. izjavlja, da bo J. S. Z. kolikor bo več v njeni moči delovala za osvoboditev političnih jetnikov, bili to socialisti, komunisti, člani I. W. W. ali drugih organizacij.

Justica, ki preganja nedolžne ljudi, ki meče kleno za pravico v ječe, ni justica! Demokracija, ki ne dovoljuje državljanom izreki njihovih mnenj, ali jim ovira organizacije, ni demokracija! Kakor obsojamo vsako t. i. navstvo, tako obsojamo tudi hipokricijo kapitalistične justice, ki pod krinko, da varuje ameriške institucije, preganja borbe ljudskih interesov.

VPRAŠANJE IZSELJEVANJA IN PRESELJEVANJA.

Jugoslovanski delavci v Ameriki so večinoma priseljenci; izjema so le tukaj rojeni otroci jugoslovanskih starišev. Problem izseljevanja in preseljevanja, o katerem je na zboru referiral sodrug Jože Zavertnik, je važen, in na mednarodnih kakor na lokalnih socialističnih zborih v prejšnjih letih se je o njem mnogo razpravljalo. Veliko zaključkov je bilo storjenih, toda med vojno in po vojni se temu vprašanju v današnji okoliščinah ni moglo posvetiti toliko pažnje kakor ono zahteva. Problem preseljevanja postaja vedno težji, posebno odkar so Zedinjene države omejevale naseljevanje. Socialističen proletarijat bo moral najti enotni nazor o tem vprašanju in vplivati, da se ga reši v interesu skupnosti v čim krajšem času. Zbor J. S. Z. je sprejel o tem vprašanju sledečo resolucijo:

Vprašanje izseljevanja in preseljevanja delavcev v dozdaj reševali na raznih narodnih in mednarodnih socialističnih zborovanjih pred letom 1914, toda vprašanje je ostalo nerešeno, ker niso bili o njem izvršeni definitivni zaključki.

Četrta konvencija Jugoslovanske socialistične zveze zavedajoča se tega dejstva, apelira na eksekutivno socialistično stranke v Ameriki, da uporabi svoj vpliv in izvrši potrebno delo, da vprašanje izseljevanja in preseljevanja delavcev pride na dnevni red prihodnjega mednarodnega zborovanja Socialistične delavske internacionalne, da se tako ustvari enoten nazor o izseljevanju in preseljevanju delavcev v socialističnem in delavskem gibanju, da države križem sveta sprejmejo na podlagi tega enotnega nazora postave v korist delavcem, ki so prisiljeni se izseliti iz raznih razlogov iz ene države v drugo.

Četrta konvencija Jugoslovanske socialistične zveze zaključuje dalje, da priporoča članom Jugoslovanske socialistične zveze, da spodbujajo nove jugoslovanske priseljence, da postanejo člani socialistične in delavske delovne organizacije in državljani Združenih držav, da opuste preseljevanje iz Evrope v Ameriko in iz Amerike

izaj v Evropo in zopet naobratno, ker so s takim ravnanjem mrtvi za delavsko gibanje in le bogate parobrodne družbe, ki imajo edine dobiček od takega delavskega preseljevanja semintje.

Poročilo in resolucija o kulturnem delu v socialističnih organizacijah je priobčena na drugem mestu v tej izdaji. V prihodnjih izdajah bodo priobčili še nekaj drugih poročil in resolucij in med tem bo zapisnik urejen, ki izide ves v eni izdaji.

Zbor J. S. Z. se je završil v največji harmoniji in delegatje so se razšli s trdnim sklepom, da do drugega leta še bolj pojačajo Zvezo in razširijo njene aktivnosti, da bo naš prihodnji zbor, ki se bo vršil drugo leto, še večja manifestacija socialistične misli in dela med jugoslovanskim proletariatom na ameriškem kontinentu.

Poročilo o zboru Jugoslovanske Socialistične Zveze.

Konvencija J. S. Z. je pričela z zborovanjem v nedeljo 27. maja ob 9:30 dopoldne. Zborovanja so predsedovali: prvi dan Frank S. Tauchar in Louis Urbancich, drugi dan Frank Alesh in Frances A. Tauchar, tretji dan Anton Blasich in Frank R. Benchina.

Navzočih je bilo 25 delegatov, 14 članov sekcijских odborov, 5 bratskih delegatov od strani društev Izobraževalne akcije J. S. Z., en bratski delegat od socialistične stranke (W. H. Henry iz Indianapolisa) in en bratski delegat od češke socialistične federacije (Anton Vesely iz Chicage).

Zapisnik sta vodila Anton Zornik in Mary Kovach.

Resolucij tu ne bom omenjal, ampak le nekatere zaključke. Glede forme Proletarca je bilo po daljši debati zaključeno, da ostane taka kot je do prihodnjega zbora. O predlogu kluba št. 2 v Clevelandu, v katerem sugestira, naj se list preseli v Cleveland, je bilo zaključeno, da se zadeva prepusti v razpravo in odločitev članstvu. Glede predloga, da si Proletarec nabavi lastno poslopje za svoje urade, v katerem naj bi se sčasoma razvila tudi tiskarna, je zaključeno, da se stvar prepusti v rešitev bodoči eksekutivi. Eksekutivi je dana naloga skrbeti, da se po možnosti pošilja po deželi potovalne organizatorje.

Veliko razprave je bilo na zboru o medvojni taktiki Zveze, toda se je vršila stvarno. Niti enkrat ni prišlo do kake burne scene, kar je znamenje, da se je zbor vršil v največji harmoniji. Assessment 10 centov na mesec v konvenčni fond ostane. Stroški sedanjega zbora so okoli \$700. Zaključeno je, da se vrši konvencija J. S. Z. tudi drugo leto in iz sentimenta delegatov se da sklepati, da naj bi se potem vršili redni zbori vsake dve leti. Sledeča tri mesta za sedež prihodnjega

zbora so dobila večino glasov: Cleveland, Detroit, Milwaukee. Štiri mesece pred zborom gre, do na splošno glasovanje in katero dobi največ glasov, tam se bo vršil zbor.

Forma sekcij ostane, toda sekcija se more ustanoviti le, če ima 200 članov. Ta sklep je bil narejen na željo srbskih sodrugov. Dokler ne bo štela J. S. Z. 200 srbskih ali 200 hrvatskih članov, funkcionira slovenska sekcija kot centralistična organizacija, kateri pripadajo tudi člani obeh omenjenih narodnosti.

Pravila stopijo takoj v veljavo in bodo objavljena v zapisniku.

Zapisnik izide ves v eni izdaji Proletarca. Ker bo zelo obširen, bo nastalo z objavo nekaj sto dolarjev stroškov. Sklenjeno je, da se apelira na klube in društva, naj zberejo potrebno vsoto, za kar dobe določeno število iztisov Proletarca, v katerem bo objavljen zapisnik, referati, resolucije in pravila, da se jih razdeli kot sredstvo propagande.

V tej izdaji ni dovolj prostora, da bi mogel očrtati vse delo IV. zbora J. S. Z. v glavnih obriših, toda iz priobčenih resolucij, referatov in tega poročila bodo dobili sodrugi in čitatelji vsaj površno sliko, dokler ne izide zapisnik.

V nedeljo večer 27. maja se je vršil v konvenčni dvorani banket, ki ga je priredil klub št. 1 v počast delegatom. Udeležba je bila za tako priredbo sijajna. Godbene točke je igral Kufrinov orkester. Pevski zbor Sava je zapel "Socialistično koračnico", Marseljezo in nato pesem "Planinska Roža". Mešan pevski zbor Lira je zapel "Cvetočih deklic prsa bela". Na splošno zahtevo je moral to pesem še enkrat ponoviti. Miss Francka Podbevšek je zapela v samospevu "Tam za goro zvezda sveti" in "Tam na vrtni gredi". Spremljal jo je na glasovir pevovodja Save Mr. Račić.

Na banketu so imeli krajše govore Frank Zajec, W. H. Henry, Anton Vesely, Frank Petrich, Nace Žlemberger in John Olip.

V torek 29. maja zvečer je ponovil dramski odsek kluba št. 1 delegatom zbora J. S. Z. Cankarjevo dramo "Kralj na Betajnovi" v Narodni dvorani. Udeležba je bila tudi od strani čikaškega občinstva precejšnja. Igralci so tudi to pot dobro izvedli svoje vloge. Žal, da nima oder Narodne dvorane dovolj scenerije za take igre.

Ob priliki te prireditve so nastopili pred igro z govori sodrugi Frank S. Tauchar, Frank Zajec in Louis Urbancich iz Detroita.

Delegatje so se razšli deloma v torek zvečer 29. maja, nekateri pa so ostali v Chicagi par dni dalj, da so obiskali znance in prijatelje ter ogledali zanimivosti mesta.

S pogovorov z različnimi delegati sem izprevidel, da so bili s potekom zbora popolnoma zadovoljni in pripravljeni, da prično po zboru z delom v Jugoslovanski socialistični zvezi še z večjo vnemo kakor dozdaj. — K.

Nekaj poročila s konvencije socialistične stranke v New Yorku.

Poroča Frank Petrich.

Kakor je bilo že poročano, se je vršila v New Yorku v dneh 19.—22. maja konvencija ameriške Socialistične stranke. Ker zastopa vsako narodnostno federacijo na teh zborih po en bratski delegat, je bila ta naloga zastopstva za J. S. Z. poverjena njenemu tajniku. Kot tak sem se udeležil vseh sej zborovanja, izvzemši zadnje seje, ki je bila v torek dne 22. maja popoldne. Te seje se nisem mogel udeležiti, ker sem se ob 2. popoldne odpeljal domov, da spopolnim priprave za naš lastni zbor, ki je bil takorekoč v veži.

Kar se duševnega razpoloženja newyorške konvencije tiče, naj pripomnim takoj v začetku tole. Bil sem skoraj na vseh strankinih zborih, od kar je bila naša J. S. Z. pridružena k skupni stranki, toda primerjaje ta zbor z drugimi zbori, vpoštevši razmere, v katerih so se razni zbori vršili, moram reči, da ni bil noben živahnejši od tega v New Yorku. Nobenega natezanja ali dlakocepljenja ni bilo med delegati; nobenega slabega razpoloženja drug napram drugemu ni bilo opazati. Vidno je bilo samo dvoje: enotna želja, da se postavi stranka na noge in pa dobra volja za sodelovanje z vsemi, ki imajo iskrene motive delati za organizacijo, iz katere se ima razviti sila za strmoglavljenje političnega in s tem gospodarskega sistema sedanje družbe z nadomestitvijo socialističnega gospodarstva.

Konvenciji se je odzvalo 22 rednih delegatov, 5 zastopnikov narodnostnih federacij, 2 mehiška bratska delegata in 42 konferenčnih delegatov — skupaj 60 delegatov.

Ker mi ob temu času radi pomanjkanja časa ni mogoče podati raznih resolucij, ki so bile sprejete na tem zboru, naj poročam za enkrat o zadevah le v obliki izčrpkov. Pozneje morda dobim toliko časa, da prevedem vsaj važnejše resolucije, kakor so bile sprejete na tej konvenciji.

Izmed važnejših sprejetih predlogov in resolucij se nekatere kakor sledi:

1. Sprejet je bil predlog, da ostane stranka tudi v nadalje v stiku s konferencami, potom katerih se ima ustanoviti ameriška Labor party. Predlog je bil sprejel s 38 proti 12 glasovi. Konvencija je na ta način delila svoje mnenje o tej točki z mnenjem eksekutive J. S. Z.

2. Odklonila pa je konvencija povabilo za prisostovanje konferenci Farmer-Labor party, ki se ima vršiti meseca junija v Chicagi. Vabilo je odklonila stranka radi tega, ker na konferenci te struje ne bodo navzoči zastopniki širših delovnih mas, temveč le nekoliških političnih delavskih skupin in nekaterih unij — in kar je glavno: ker so za tem gibanjem komunisti, ki bi prišli potom te struje radi na površje, da začno ponovno s svoje razdiralno taktiko. Če se vzame vpoštev še dejstva, da je ameriška socialistična stranka že zastopana za ustanovitev ameriške Labor party v raznih državah potom konference, pri katerih sodelujejo velika telesa gospodarsko organiziranega delavstva, je stališče stranke v tej zadevi razumljivo.

3. Glede mladinske soc. lige (Y. P. S. L.) je bilo sklenjeno, da se člane stranke do 26 leta nagovarja, naj vstopijo v mladinsko organizacijo, ne pa da se jih silni vanjo. Tudi v tem slučaju je zbor izražal sentiment eksekutive J. S. Z.

4. Sprejet je bil predlog, da se prične z izdajanjem tiskovnega fonda, ki naj znaša \$25,000.00. Če bo ta svota zbrana, se izda strankino glasilo — bliknik — v obliki prejšnjega "American Socialist" in "Appeal to Reason", katerega urednik bo sodrug E. I. Debs. Cena listu listu bo 50c na leto in bo vseden poleg propagandističnih člankov tudi rubriko o kritikanju strankinega notranjega dela in poslovanja.

5. Mesečni prispevki ostanejo kakor so: miliona pa bodo za 15 odstotkov, čim bo štela stranka 25,000 članov. Nadaljno znižanje za 10 odstotkov se ima, čim bo imela stranka nadaljnih 25,000 članov, več — to je 50,000 članov.

6. Konvencija je obnovila zahtevo, naj prava vlada Zed. držav sovjetsko vlado, pridrži si pa pravico kritike o taktiki, ki jo izvaja tretja Internacionala in sovjetska vlada nad socialističnimi elementi v Rusiji.

7. Glede vprašanja o internacionali ostane pravično po starem, dokler ne dobi stranka boljših pogojev od svoje delegacije, ki se nahaja prav sedaj v Hamburgu. Sedanje stališče stranke je, da se dela o združenje internacional s pomočjo dunajskega delavnega odbora. (Med zborovanjem je prišla od zastopnikov vest, da sta se dunajski delovni odbor in II. Internacionala razpustila in zedinila v enotno organizacijo, ki se naziva "Socialistična delavska internacionala".)

8. Glede svote \$30,000.00, ki naj se zbere za financiranje turnej in naj se v ta namen za začetek vzame \$7,500 iz fonda za Dom je bilo zaključeno, da se ta svota vrne v tozadevni fond.

9. Zbor je odklonil željo Workers party za združenje, češ, da W. P. s svojimi dosedanjimi akcijami s pokazala odkrite in resne želje za združenje, temveč so bili njeni motivi diktatorični in neodkritični. Stranka ima resno željo družiti se z vsemi delavskimi organizacijami, da se ustanovi enotno fronto, ne more se pa družiti z elementi, ki so jo proglasili za indijsko, profirevolucionarno in celo kapitalistično, kakor je prikazujejo komunisti vsakemu, ki jih hoče poslušati.

10. Zbor je sprejel resolucijo, v kateri obsoja kapitalistični teror in sedanjo vlado, ker ne osvobodi političnih jetnikov, članov socialistične stranke, I. W. W. in komunistov, naglašajoč potrebo za najživahnejšo agitacijo delavskega razreda, da napravijo politični pritisk za njihovo osvoboditev.

11. Dalje je sprejel zbor načrt za pridobivanje novih članov na podlagi tekme za častne dobitke.

12. Sprejete so bile še sledeče resolucije:

a) glede podpore gospodarskim organizacijam ali unijam;

b) resolucijo, v kateri se obsoja fascizem in izključizem kjerkoli;

c) resolucijo, v kateri se zahteva odpoklicanje Tafta kot člana vrhovnega sodišča Zed. držav, ker dobi \$10,000.00 letne nagrade od Carnegieve ustanove. (To resolucijo je sprejel tudi naš zbor.)

Sodrug Haberman in Salvadore Alvarez, bratska delegata iz Mehike sta poročala, da se je po dolgem nem opazovanju revolucij, ki so bile v Mehiki na dnevnom redu, dognalo, da je politična akcija najbolje sredstvo za končno emancipacijo delavstva kjerkoli — enostavno radi tega, ker je trajno in najpotrebnejše sredstvo v vseh fazah delavskega razvoja v boju za končno zmago. V Mehiki so v raznih dobah nastopali direktni akcionisti, anarhisti, bombarji in druge vrste elementi, ki so hoteli doseči delavcem hitro

trago; toda vedno in vedno se je izkazalo, da so njihove metode goljufive, med tem ko je ostala vrednost politične akcije, ki pomeni trajno izobrazbo delavskega razreda, vedno v veljavi. Naše izobraževalno politično delo, bodi si v političnih ali gospodarskih organizacijah, je torej nenadomestljivo.

Kakor je bilo že poročano v zadnjem Proletarcu, predsednik ali direktor nove strankine eksekutive odmg E. V. Debs. S soodr. Debsom na čelu, smemo upati, da bo stranka porastla in da bo s tem porastem dala tudi narodnostnim federacijam tisti prestiž, ki ga danes potrebujejo bolj kakor kedaj poprej.

Naj še omenim, da ima stranka 12,474 članov, od katerih odpade 5,350 na narodnostne federacije. Če se pomisli, da je imela stranka meseca novembra 1922 6,720 članov, od katerih je odpadlo 2,075 na narodnostne federacije, tedaj pač ni težko izračunati, da je naredila stranka v zadnjih mesecih lep napredek. Ta pravi na članstvu je pripisati med drugim aktivnosti sodruga Debsa, ki je začel meseca januarja s svojo agitacijo.

ویرای

Kulturno delo socialističnih organizacij.

POROČA JOHN OLIP

IV. zboru J. S. Z. dne 29. maja 1923 v Chicagi, III.

Izmed mnogih argumentov, ki jih rabijo kapitalistični krogi v boju proti socializmu, je tudi argument, da bo socializem uničil kulturo in kulturno delo. Kakor naglašajo, da bo socializem razdril in uničil družino, istotako naglašajo, da bo socializem porušil kulturo in pogнал človeštvo iz sedanje od njih toliko hvalisane civilizacije v barbarizem.

Kakor vemo, da je kapitalizem tisti ki razdira družino, tako tudi vemo, da je kapitalizem tisti ki ovira razvoj kulture med širokimi ljudskimi masami. Ako nimam pogojev, ki bi ti omogočali siguren obstanek, ako je vse tvoje življenje večna skrb kaj bo jutri, ako nimam niti sigurnosti, da boš jutri še imel delo, tedaj ti je nemogoče posvetiti toliko zanimanja kulturnim zadevam, kakor bi bilo za razvoj celotne družbe potrebno.

Današnja kultura, kakor se jo razume z buržvaznega stališča, je komercializirana. Tu ne govorim o umetnikih, o zvezdoznanstvu itd., ampak o tisti kulturi, do katere bi moral imeti dostop vsak delavec. In ta kultura, ki jo imam v mislih v tem referatu, je ravno tako sprejeta v sistem profitarstva, kakor vsaka druga industrija. Vsa boljša ameriška gledališča so navadna komercialna podjetja. Kino-industrija ni nič drugega kakor industrija, ki ne daje masam kakih dobrih umetniških iger, ampak igre, ki služijo kapitalistični in ruski propagandi. Med njimi je veliko takih, ki so namenjene naperjene proti socialističnemu gibanju, podobno od ruske revolucije sem. Umetniki, kot pianisti, violinisti, sloviti pevci, nastopajo le proti visokim odškodninam. Režije, ki prirejajo te koncerte, zahtevajo tudi dobiček in tako računajo tako visoke vstopnine, da je navadnemu delavcu nemogoče posečati koncerte, predstave in opere. Ostanje jim le kino-igre ki pa dajejo človeku umetniški čut in kdor ga ima, se kmalu naveliča posečati kino-gledišča, v katerih se le redkokdaj dobi kaj pametnega, kaj umetniško dovršenega, kaj realnega, ki bi pokazalo človeku življenje

kakršno je v resnici ne pa kakršnega se slika v Hollywoodu.

Socializem ne bo uničil umetnosti. Dal ji bo trdnjšo podlago. Kajti dokazano je, da ima povprečen delavec veliko več čuta za umetnost, kakor povprečen bogataš. Dramski in koncertni kritiki, ki pišejo v razne liste, so že velikokrat priznali, da je najti v gledališčih, na koncertih itd., z umetniškim navdahnjenjem prežeto publiko samo na galerijah, kjer je vstopnina najnižja in kjer sede delavci in revni dijaki, kateri niso pokvarjeni z denarno kulturo, kajti to je, kar kapitalistična razlaga kulture pomeni — denarna kultura!

V Rusiji n. pr. je kulturno življenje živahniješe kakor pred revolucijo in kar je važnejše, širokim ljudskim masam veliko bolj dostopno! Delavstvo v raznih evropskih deželah ima svoja gledališča, v katerih se vprizarjajo najboljše umetniška dela.

Druga gledališča dobivajo subvencijo od države in gotove dneve je vstopnina za delavce znižana, da je vsaj nekaterim omogočen dostop. Ampak kar socialisti hočemo je brezrazredna kultura. Te seveda ne bo, dokler bodo obstajali razredi. Toda ker čutimo v sebi željo in potrebo po uživanju umetnosti, si pomagamo kakor najbolje moremo.

Sedanji svetovni pisatelji, ki uživajo sloves kot resnični umetniki, so skoro vsi socialisti ali pa delavskemu gibanju naklonjeni. Reakcionarstvo, priseganje na kapitalistični sistem in resnična umetnost, to ne gre skupaj. Z našim gibanjem se je pričela ob enem naša umetnost. In tako imamo danes ogromno literaturo, veliko dramskih del, ki so resnične umetniške vrednosti. Ali v industrializirani, profitarški umetnosti, nam ni dana prilika uživati ta dramska in književna dela v gledališčih, ki so obratovana za profit, in v javnih knjižnicah, ki jih kontrolirajo našemu gibanju sovražne stranke. Delavstvo si je moralo pomagati s svojimi knjižnicami in čitalnicami in s svojimi odri. Osamosvojilo se je na polju časopisja in revij, in osamosvaja se na polju dramske umetnosti. Proletariat je željan umetnosti!

Socialistične organizacije v Evropi vzdržujejo nešteto odrov, nešteto čitalnic, nešteto kulturnih središč, izdajajo leposlovne revije, imajo številne sportske klube in tako so one tista sila, ki tira mase delavskega ljudstva naprej po poti civilizacije, take civilizacije, kakor jo razumemo mi, ne pa take, kakor jo razume denarna aristokracija.

Kakor naši sodrugi v evropskih deželah, tako vrše kulturno delo tudi ameriške socialistične organizacije, dasi niti od daleč v tisti meri kakor v Evropi. Vzrok je v tem, da je ameriška umetnost tako dovršeno komercializirana in delavstvo tako neizvežbano v kooperativnih akcijah, da se dosedaj še ni moglo doseči kakih znatnejših uspehov na polju naše umetnosti.

Drugače je s tujerodnimi socialističnimi organizacijami. Te od ameriške konkurence niso tako prizadete. In tako vidimo, da imajo razne narodnosti v Ameriki krasne delavske domove z modernimi odri, na katerih se vprizarjajo dramska dela najboljših svetovnih umetnikov. Skoro vsi boljši pevski zbori v Ameriki sestojijo s tujerodcev. In skoro vse to delovanje narodnostnih skupin v Ameriki je več ali manj prežeto s socialističnim duhom.

Kaj pa mi, Slovenci in Jugoslovani sploh? Da, tudi mi imamo precej domov, precej odrov, precej dramatičnih društev in pevskih zborov, čitalnic in tudi nekaj sportnih klubov. Ampak v naših kulturnih ak-

tivnostih ni še nobene prave enotnosti, primankuje nam tiste medsebojne zveze, potom katere bi se dalo kulturno življenje med nami povzdigniti.

Človek, ki čita naše liste, vidi, da se vprizarjajo po naselbinah stvari, ki že davno ne spadajo več na oder. Mnogo takozvanih narodnih in ljudskih iger ni drugega kakor klerikalna in monarhistična propaganda. Igra se večinoma povsod zelo slabo, kar ne vpliva dobro na maso, ki iz starega kraja ni prinesla kakega posebnega pojma o umetnosti, toda vendar vidimo, da se navdušuje za kulturne prireditve. Mislim, da so ravno naši socialistični klubi pozvani, da zadoste željam našega občinstva po uživanju umetnosti.

Socialisti gledajo na umetnost z realnega stališča. Socialisti hočemo prečistiti kulturo, kakor hočemo odpraviti iz družabnega ustroja vso drugo nesnago, ki jo povzroča kapitalistični sistem. Za nas ne more biti dobra vsaka igra, da le vleče, kakor se izražajo tisti, katerim je za dobiček najprvo in vse drugo jim je postransko, ampak mi se najprvo vprašamo, ali je igra dobra, ali bomo mogli z njo nuditi udeležencem kaj tistega umetniškega užitka, kakor ga oni za svoj duševni razvoj potrebujejo?

Naloga naših klubov bi torej bila: Pri vsaki kulturni priredbi paziti, da nudijo občinstvu kolikor najbolj mogoče umetniški program. In vsako priredbo izrabiti tudi za socialistično propagando.

Naj vam navedem nekaj primere iz aktivnosti kluba št. 1. V teku malo več kakor enega leta smo imeli štiri večje dramske priredbe: Zadnjo pomlad smo priredili proslavo obletnice pariške komune, na kateri je bila igrana igra "Zadnji dan", zgodovinska drama iz pariške komune. Poleg igre smo imeli na sporedu izbrano deklamacijo, pevske ter godbene točke in govore. Vsa priredba je bila torej temeljito izrabljena za naš način vzgoje in propagande. Isto je bilo s proslavo petletnice ruske revolucije, ki jo je priredil naš klub zadnje jesen. V tem letu smo imeli dve dramski predstavi; pri prvi smo vprizarili komedijo, da smo ustregli občinstvu tudi v tem oziru, in pri drugi smo vprizarili slovito Cankarjevo dramo "Kralj na Betajnovi", ki smo jo predzadnje nedelje ponovili v Waukeganu na priredbi tamošnjega soc. kluba in katero bomo ponovili tudi danes zvečer.

Mnogokrat se naleti na ljudi, ki trdijo, da občinstvo noče posecati priredb socialističnih klubov in je radi tega boljše, da se deluje na kulturnem polju s pomočjo samostojnih, nepolitičnih organizacij. Tudi v Chicagi smo čuli take argumente. Kakor mi je pojasnil tajnik našega kluba, je prišlo na naše priredbe v teku enega leta nad dva tisoč pet sto ljudi, kar je za čikaško slovensko naselbino zelo veliko število. Tako smo s pomočjo kulturnih aktivnosti dosegli maso ki bi drugače ne mogli do nje, ji dali priliko uživati dobre, umetniške programe in pri tem smo storili kolikor smo v danih okoliščinah največ mogli za socialistično propagando. Tudi gmotni uspeh je bil velik, ker so se sodrugi in sodruginje žrtvovali z delom in sredstvi za čimboljši izpad naših priredb. Poleg omenjenih štirih vprizaritev smo imeli več manjših priredb, oziroma veselice, na katerih smo imeli vselej kolikor toliko programa, kot deklamacije, pevske točke in govore. Na ta način je postal klub št. 1 eden najaktivnejših in menda je tudi po članstvu največji. V gmotnem oziru, kakor se razvidi iz poročila tajnika JSZ., je tudi na prvem mestu.

(Konec prihodnjič.)

Zgodovina socializma v Srbiji.

Spisal Fran Erjavec.

(Nadaljevanje.)

II.

Prvi pojavi socializma v Srbiji.

V takih razmerah je bilo seveda tudi vsako kulturno in politično udejstvovanje do malega nemogoče. Redki, v Rusiji in na zapadu izobličeni izobraženci so se morali boriti z največjim težkočami in ovirami, če niso hoteli brezpogojno služiti absolutističnemu in reakcionarnemu režimu, velik del se jih pa sploh ni vračal domovino, kjer je bilo baš tista leta nasilna zadušeno takozvano omladinsko gibanje, rojeno iz idej l. 1848.

Začetkom 60 let se je pa zrušil najprvo avstrijski absolutizem in južnogrski Srbi, kjer je bilo že do tedaj koncentrirano skoro vse srbsko kulturno življenje, so se začeli zopet živahno gibati, tako v kulturnem in književnem kakor tudi političnem pogledu. To gibanje je seveda močno vplivalo tudi na Srbe v kneževini. Milošev in Mihaelov policijski režim ni mogel prečiti vedno naraščajočega vpliva bližnjega zapada, nasprotno—podlegel je Mihael. Vključaj najstrožji cenzuri so se pojavljali vedno novosti in z njimi nove, demokratske in napredne ideje kot odmev mladega liberalizma, ki je preplaval tedaj že vso Evropo. Roko v roki s tem je šel seveda tudi gospodarski razvoj. Naturalno gospodarstvo je vedno bolj izginjalo in polagoma sta rasla tudi obrt in trgovina, dočim o kaki industriji seveda še ni moglo biti govora.

Ta mali gospodarski napredek dežele je moral tudi sam po sebi vzbuditi različna gospodarska in socialna vprašanja, ki se niso dala več rešiti na podlagi enostavnih in več kot primitivnih Karadžordževih in Miloševih odredb. Vkljub temu, da tedanja v duhu romantike, liberalizma in nacionalizma vzgojena mlada generacija izobraženstva za taka vprašanja še ni imela nobenega smisla, je živel v Belgradu vendarle tih in skromen mož, ki je čutil nastopanje nove dobe in z njo združenih vprašanj, danih gospodarskih in socialnih, ki so nujno zahtevala razpravljanja in rešitve. Ta mož je bil—Živojin Žujović.

Živojin Žujović je bil rojen l. 1840. v selu Vračeviću v valjavskega okrožju. Ko je dovršil duhovno akademijo v Kijevu, je študiral še filozofijo v Petrogradu in Monakovem, a umrl je kot tajnik finančnega ministrstva l. 1870. v Belgradu. V javnosti se je pojavil Žujović šele v svojih moških letih in sicer z nekaterimi članki, ki jih je objavil v "Srbiji" (glasilu zedinjene srbske omladine), v "Glasniku Srpskog Učenog Društva" in v "Letopisu Matice Srpske". Vse to Žujovićevo književno delovanje je trajalo le-

naj 3—4 leta, a vendar je napisal v tej kratki, a celo vrsto temeljitih razprav o nekaterih najvažnejših gospodarskih in socialnih vprašanjih in s tem ta vprašanja v Srbiji prvi načel. Iz njih je razvideti, da se je v inozemstvu precej seznanil z glavnimi predstavitelji starega utopističnega socializma, čeprav je bil sicer popolnoma samostojen pojav.

Eden prvih in važnejših njegovih spisov je spis "O mezdi", kjer razpravlja bolj o pravnem razmerju med delavcem in delodajalcem kot pa o ekonomskem. Poudaril je nepravilnost tedaj običajnih mezd in izjavil, da je delo eno in to družabnega življenja. "Nagrade za delo ne more urediti nihče drugi kot delo samo", zato zahteva tak družabni red, ki bo odpravil razdelitev naroda na hlapce in gospodarje in odpravil eksploatacijo delavnega ljudstva od strani privilegiranih delodajalcev. Ves spis kaže močne vplive utopističnih socialističnih teoretikov, zato tudi ne upošteva individualnih sposobnosti, ki igrajo v družabni produkciji toliko vloge.

Drugi njegov veliki spis je "Vzporedni napredek svobode in dela," ki je pa ostal žal fragment. Spis je imel za tedanje prilike v Srbiji prav revolucionaren značaj, kajti z njim se je postavil v odločno nasprotje s cerkvijo in izpovedal materialistični svetovni nazor, na katerega je tudi Marx vse preveč zidal. Pravi, da teži človek vedno po absolutni svobodi, in pri tem celo vzklika: "Idealno dovršen človek ne potrebuje družbe!" Potem preide na vprašanja praktične politike. Glede na strašno reakcijo, ki je besnela tedaj v Srbiji, je moral biti seveda do skrajnosti previden. Vkljub temu, da se nam zdne danes njegove zahteve več kot skromne, so bile za tedanje težko dobo vendarle naravnost revolucionarne. Dejal je med drugim, da je vladajoči "policijski sistem narod moralno upropastil" in da je "naše načelo največja svoboda, ki jo dopuščajo prilike." Poleg svobode je zahteval dalje šolstvo in se zavzel za intenzivno kulturno dviganje ljudstva.

V naslednjih spisih je obravnaval "Obča načela za reformo davkov v današnji družbi", kjer se je opiral pred vsem na Proudhona. Izhaja iz načela, da je "davek nagrada državi za njene usluge državljanom." Dalje se je udeležil tudi živahnega razpravljanja o vprašanju gradnje železnic. Zahteval je, da je treba zgraditi naprej ceste, katerih tedanja Srbija ni imela skoraj nobenih, in šele nato se lahko misli tudi na gradnjo železnic. Na vprašanje o zunajjih posojilih je odgovarjal, da "države ne obogatujejo ne druge države in ne tuji kapitali, temveč lastna sila in modrost. Pogoje za napredek mora poiskati in najti država sama v sebi, sicer mora propasti."

(Dalje prihodnjič.)

LEONID ANDREJEV:

TEMA.

Poslovenil Jos. Vidmar.

I.

Navadno je imel v vseh svojih opraviilih srečo, te poslednje tri dni pa so postajale okoliščine skrajno neprijetne, celo sovražne. Kot človek, čigar nedolgo življenje je bilo podobno ogromni, opasni, strašno tvegani igri, je poznal te nenavadne izpremembe sreče in je znal računati z njimi — igra je šla za samo njegovo in tuje življenje, in že samo to ga je priučilo k pozornosti, prisotnosti duha in k hladni, trdni razsodnosti.

Tudi sedaj se je bilo treba izmotati. Neka slučajnost, ena onih majhnih slučajnosti, ki jih ni mogoče videti naprej, je navedla policijo na njegov sled, in sedaj so lovili znanega terorista, metalca bomb, neprenehoma, že dva dni detektivni in ga trdovratno gnali v tesen, sklenjen krog. Odrezali so ga popolnoma od vseh njegovih konspirativnih stanovanj, kjer bi se lahko skrival; ostalo je svobodnih še nekoliko ulic, bulvarjev in restavrantov, toda strašno utrujenje od dvodnevnega bedenja in skrajno priostrene pozornosti je bilo zanj nova opasnost: lahko bi zaspal kje na bulvarni klopi, ali celo na izvoščku, pa bi prišel na najgrši način na komisarijat kakor pijanec. To je bilo v torek. Na četrtek pa, čez en sam dan torej, je bil naznačen velik terorističen akt. Vsa njihova mala organizacija ga je pripravljala tekom daljšega časa, "čas" pa, zagnati poslednjo, odločilno bombo, so odstopili njemu. Dotlej se je moral držati za vsako ceno.

In tako je stal tedaj, v oktoberskem večeru, na križišču dveh obljudenih cest in se odločil, da se odpelje v ono javno hišo v —vi ulici. Že prej bi se bil odločil za to sicer ne posebno varno sredstvo, če bi ne bilo neke ovirajoče okoliščine: pri svojih šestindvajsetih letih je bil čist, žensk kot takih sploh ni poznal in v javnih hišah ni bil še nikdar. Svoj čas je moral izvojevati težak in naporen boj z uporno poltenostjo, polagoma pa mu je prešlo zdrževanje v navado in nastopilo je mirno, popolnoma ravnodušno razmerje napram ženski. In sedaj, ko je bil neobhodno primoran k tako ozkemu srečanju z žensko, ki se peča z ljubeznijo kot rokodelstvom, jo mogoče videti celo golo — je slutil celo množico svojevrstnih in neobičajno neprijetnih zadreg. Za skrajni slučaj je sklenil, da bi dal prostitutki svojo čistost, če bi bilo to neobhodno potrebno, kajti sedaj, ko se poltenost že davno ni upirala in ko ga je čakal tako važen in ogromen korak, sta čistost in borba zanj izgubljali zanj svojo ceno. Na vsak način pa je bila stvar neprijetna, kot je včasih neprijetna kaka zoprna malenkost, preko katere moraš. Pri nekem važnem terori-

stičnem aktu, ki se ga je udeležil kot rezervni metalec, je videl nekoč ubitega konja z raztrganim zadnjim delom telesa in drobovjem, ki je lezlo iz njega; ta umazana, gnusna, nepotrebno-neobhodna malenkost je povzročila tedaj v njem občutek, ki je bil deloma bolj neprijeten kot smrt tovariša, ki ga je ubila lastna bomba. In kot si je mirno, brez trepeta in celo veselo predstavljal četrtek, ko bo moral najbrž tudi on umreti, tako se mu je zdela grda prihodnja noč s prostitutko, z žensko, ki se peča z ljubeznijo kot z rokodelstvom, — grda, polna nečesa brezsmiselnega, posebljenost majhnega, bedastega, zamazanega kaosa.

Toda druge izbire ni bilo. Kajti opotekal se je že od utrujenosti.

II.

Bilo je še zelo zgodaj, ko se je pripeljal; približno deset, toda velika dvorana s pozlačeni stoli in zrcali je bila pripravljena na sprejem gostov in vse luči so gorele. Pri odprtem klavirju je sedel muzikant, mlad, zelo dostojen človek v črni suknji, — bordel je bil eden dražjih, — kadil je, previdno otresal pepel s cigarete, da bi si ne umazal obleke, in pregledoval note; v kotu, bližje k poltemni vsprejemnici, pa so sedela na treh stolih druga poleg druge tri dekleta in se o nečem tiho pomenkovala.

Ko je vstopil z gospodinjo, sta dve ženski vstali, tretja pa je obsedela; oni dve, ki sta vstali, sta bili zelo dekoltirani, ona pa, ki je sedela, je nosila gluho črno obleko. In oni dve sta ga gledali naravnost, z ravnodušnim in trudnim izzivom, ta pa se je okrenila v stran in njen profil je bil preprost in miren, kot profil vsakega zamišljenega poštenega dekleta. Očividno je ona nekaj pripovedovala tovarišicam, ki sta poslušali, sedaj pa je premišljevala dalje o svoji povesti in je molče pripovedovala naprej. In ker je molčala in premišljevala in ker ni gledala nanj in ker je bila samo ona podobna pošteni ženski, — je izbral njo. Nikdar še ni bil prej v javni hiši in ni vedel, da ima vsak dobro urejen bordel eno ali pa celo dve taki ženski: oblečene so črno kot nune ali mlade vdove, obraze imajo blede, brez rdečila in celo stroge; in njih naloga je — dajati iluzijo poštenosti ljudem, ki jo iščejo. Kadar pa odidejo z moškimi v spalnico in se tam napijejo, postanejo prav take, kot so vse, včasih celo slabše; mnogokrat delajo škandale in pobijajo posodo, včasih plešejo popolnoma gole in se tako nage pode po salonu, včasih pa celo pretepajo moške, ki so preveč vsiljivi. To so tiste ženske, v katere se zaljubljuje pijani študenti in jim prigovarjajo začeti novo, pošteno življenje.

Toda on ni vedel tega. In ko je nehote vstala in se mrko, nejevoljno ozrla nanj s svojimi podčrnjenimi očmi in je nekako posebno rezko blisnil pred njim njen motnobledi obraz, — je

pomislil še enkrat: ta je pa res nekam pošena!" — in občutil olajšanje. Toda znova se vrnil v ono večno pritvarjanje, ki je razdvajalo njegovo življenje in je delalo podobno igralstvu; zamajal se je nekako gizdalinsko na nogah, pristov na pete, tlesknil s prsti in dejal dekletu objestnim glasom starega razuzdanca:

— No, kako, moja tička? Greva v sobi? Kje je tu tvoje gnezdece?

— Takoj? — se je začudilo dekle in peto dignilo obrvi.

On se je šaljivo zasmejal, pokazal ravno zdrave, krepke zobe, temno zardel in odgovoril:

— Seveda. Zakaj bi izgubljala dragoten čas?

— Tukaj bo muzika. Plesali homo.

— Kaj pa je ples, lepotica moja? Prava vrtenje, samega sebe loviš za rep. Muziko bori pa tudi tam slišala, mislim?

Pogledala ga je in se nasmehnila:

— Malo se že sliši.

Začel ji je ugajati. Imel je širok, koščen, popolnoma obrit obraz. Lica in ožka proga nad dimi, jasno očrtanimi ustnicami so bila plavkasta, kot navadno pri zelo črnolasih obrutih moških. Tudi temne oči so bile lepe, čeprav je bil v njihovem pogledu nekaj preveč nepremičnega in v svojih jamah so se obračale počasno in težko, kot da vsakokrat preidejo zelo velike na daljo. Toda, čeprav je bil obrit in zelo svoboden, ni bil podoben igralcu, prej kakemu poruselmu inozemcu, Angležu.

— Ali si Nemec? — je vprašalo dekle.

— Nekoliko. Prej Anglež. Imaš rada Angleže?

— Pa tako dobro govoriš rusko. Prav se ti ne pozna.

Spomnil se je svojega angleškega pasportistega izpačenega jezika, ki ga je govoril v poslednji čas, in tega, da se je sedaj pozabil pritvarjati, kot bi bilo potrebno, in je zopet zardel. Namršil se je nekoliko, prijel dekletu s suho delovitostjo, v kateri je bilo opaziti utrujenost, pol roko in jo hitro odvedel.

— Rus sem, Rus. No, kam greva? Pokani Sem?

(Dalje prihodnjič.)

Vsakdo ima neoporekljivo pravico kritizirati delo v organizaciji, vsakdo pa ima tudi dolžnost delati v to organizacijo in njeno glasilo.

Ali je res tako nepraktično graditi cestne železnice, vodovode, elektrarne, ledenice, plinarne itd. za ljudstvo, mesto da vleče od teh naprav nekaj kapitalističnih špekulantov mastne profite? Zagovorniki današnjega sistema trdijo, da bi bile naprave brez špekulacije in mastnih profitov za nekatere nezgodne in nepatriotične napram deželi. Po tem se bi razlagati, da je patriotizem in privatno grabelstvo eno in isto. To je zato, ker so grabelži na vladi in talimatni patriotizem in nelojalnost po svoje.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Akcija za sklicanje konference klubov J. S. Z. posameznih sodrugov, delegatov zbornice J. S. Z. in zastopnikov društev v zapadni Pennsylvaniji, ki se bo vršila na Lawrence, Pa.

Seja socialističnega kluba št. 184, JSZ., v Lawrence, Pa., ki se je vršila v nedeljo 20. maja to leto, je sklenila, da se skliče vse v tej okolici živeče sodruge in zastopnike klubov na skupno konferenco, ki se bo vršila dne 24. junija (četrti nedeljo v tem mesecu) ob 1. popoldne v dvorani S. N. P. J. na Lawrence, Pa.

Namen konference, ki jo sklicuje klub št. 184, je:

1.) Razpravljati o potih in načinih, kako reorganizirati klube JSZ. v naselbinah zapadne Pennsylvanije, kjer so enkrat že obstajali in kako ustanoviti nove v naselbinah, kjer klubov še ni bilo.

2.) Razpravljati o agitaciji za razširjenje našega glasila "Proletarca".

3.) Razprava, kako bo najlažje razširiti "Izobraževalno akcijo JSZ." med našimi podpornimi društvi.

Program kot tak je kratek, toda so v njemu vključene vse najvažnejše točke, tihoče se našega dela. Sodrugi, sedaj je tukaj čas akcije! Naloge so velike in dela je ogromno.

Na to konferenco vabimo tudi društva, katera naj izvolijo po par zastopnikov iz svoje srede in jih pošljejo na zborovanje, ako žele sodelovati pri izvajanju zgoraj omenjenega programa tudi v njihovih naselbinah.

Vabimo vse delegate konvencije JSZ., ki se je vršila meseca maja, da pridejo na to konferenco in ji poročajo o delu konvencije.

O podrobnostih tu navedenega programa bo poročal konferenci tajnik kluba št. 184, na kar se prične splošna razprava.

Da bo to zborovanje čim uspešnejše — to, sodruge — je odvisno od vas. In ker želimo, da se socialistične aktivnosti v zapadni Pennsylvaniji ojačajo, pridite vsi, katerim je za širjenje socialistične misli in za organiziranje jugoslovanskega delavstva v socialistični stranki, na konferenco v nedeljo 24. junija na Lawrence, Pa.

JOHN TERČELJ, tajnik.

O "napredku" v Pittsburghu.

PITTSBURGH, PA. — O napredku iz kraljestva izklaren ne morem poročati, vsaj v našem smislu ne. Res je, da imamo tudi v Pittsburghu mnogo društev, kot pevška, godbena, največ pa seveda podpornih. Prvih kulturnih, političnih in gospodarskih društev pa — o teh ni tukaj ne duha ne sluha.

Stari pregovor pravi, da kamor se kolo zaobrbe, tu gre. Zdi se mi, da je tukaj ravno nasprotno. Imeli smo združeno prodajalno, ki je šla rakovo pot, nekaj radi mlačnosti in pomanjkanja znanja o združništvu med tukajšnjimi rojaki, nekaj radi slabega vodstva. Tudi socialistični klub smo imeli, toda so ga v dobi splošne razpaljenosti ekstremisti razbili. Kaj imajo danes od tega? NIČ! Sami niso mogli ničesar napravi-

ti, organizacije, ki smo jih imeli, so pa razdejali ali jih oslabili. Tako radi kažejo na napake drugih, a svojih ne vidijo! Njih glasila pišejo na prvi strani za enotno fronto, na drugih straneh blatijo vse, kar ne piska v njih rog.

Prej ali slej bo prišlo delavstvo do spoznanja, da se s kričanjem ne delajo revolucije, kajti revolucija se mora najprvo pričeti v glavah delavcev. Neinteligentno delavstvo ni sposobno za boj, kajti današnji boji so umstveni boji. Izobražen organiziran proletariat bo lahko korakal zmagam nasproti, kajti izobrazba je predpogoj napredka. Zato je pozdravljati vsa tista prizadevanja zavednega proletariata, ki streme za širjenjem vzgoje, prave vzgoje med delavskim ljudstvom.

Zadnje čase sem obiskal naselbine Barberton v Ohio, in Harwick ter Renton v Pa. Zanimanje in delo za napredek v teh naselbinah me je razveselilo. Naprej po tej poti, rojaki in sodrugi! Tudi drugod se opaža prebujenje. Prihaja dan, ko bomo lahko resnično rekli: Mi vstajamo in vas je strah!

JOHN BAN.

Desetletnica kluba št. 114 v Detroitu in drugo.

DETROIT, MICH.—Tudi pri nas se ne moremo ravno hvaliti z napredkom. Naselbina je precej velika, ker se je sem priselilo zadnja leta precej rojakov iz drugih krajev, ampak smo tako raztreseni, da je skupno družabno življenje zelo otežkočeno. Edino na priredbah društev in kluba prihajamo skupaj, ampak v teku nekaj ur se ljudje ne morejo od bližje spoznati drug z drugim. Vsakdo pride na veselico zato da se zabava in na koncert da uživa lepo petje.

Socialistični klub št. 114, JSZ., je poznan našemu delavstvu tukaj in izven Detroita, ker spada med organizacije, ki so že leta aktivne, četudi ne vedno v enaki meri. Vendar pa se ga mnogi tukajšnji slovenski delavci boje, kakor da so klubovi člani predstavnik "vsega hudega".

Sodrugi se trudijo na agitaciji, bodisi v delavnicah, na priredbah, po stanovanjih itd., toda uspeh ni tak, da bi se mogli radovati nad njim. Zakaj je slab, je vprašanje, na katerega je težko dati odgovor. Ljudje menda čakajo čudeža, ki pa se ne zgodi. Treba bo pač, da ljudstvo spozna, da je v njemu tista sila, ki mora napraviti čudež, ki pa ne bo čudež ampak rezultat smotrenega dela razredno zavednega delavstva. Delavstvo mora torej postati zavedno in se organizirati ter učiti.

Klub št. 114 bo obhajal v nedeljo 10. junija desetletnico obstanka. Veliko dela je izvršil v tej dobi, doprinesel je velike žrtve v razrednem boju, najsibo v splošnem socialističnem gibanju ali v lokalnem med jugoslovanskim delavstvom. Na tej slavnosti bo govoril tudi s. Joško Oven. Na sporedu bodo poleg govorov pevške in druge točke. Sodrugi in somišljeniki, napraviano, kolikor bo v naši moči, da bo naša slavnost izpadla čim impozantnejše.

Dne 17. maja se je vršil pod avspicijo socialistične stranke veličasten shod, na katerem je nastopil E. V. Debs. O tem shodu je bilo v Proletarcu že obširnejše poročano, zato tu o shodu ne bom obširno poročal. Detroitski kapitalistični listi so shod ignorirali, kakor

ignorirajo Debsove shode po drugih mestih. Ali masa vseeno izve za shod in napolni dvorano. To še bolj jezi kapitalistične lakaje. Za shod smo najeli eno največjih dvoran v mestu. Delavstvo jo je napolnilo in ako bi bila dvorana še enkrat večja, bi bila vseeno napolnjena, kajti oditi je moralo izpred dvorane več ljudi kakor jih je moglo v dvorano, dasiravno je v nji prostora za okoli šest do sedem tisoč oseb. Tudi če bi imeli dvorano za 20,000 ljudi, bi bila premajhna. Ko je stopil E. V. Debs na oder, so mu udeleženci priredili burno ovacijo; vzelo je 15 minut časa, predno se je množica pomirila.

Debs je v svojem govoru dejal, da ni pričakoval tolikšne udeležbe v Detroitu. Spominjal se je časov, ko je bila za socialistične shode vsaka dvorana prevelika, ampak danes je naša misel že tako napredovala, da pristaši socializma lahko napolnijo že največjo dvorano. Omenjal je načelnika Vrhovnega sodišča W. H. Tafta, ki prejema od Carnegijeve ustanove \$10,000 na leto subvencije, ki jo od jeklarskih magnatov gotovo ne prejema zato, ker je naklonjen delavstvu, ampak zato, ker ima za trustjanske interese velike zasluge. Taftu je Debs telegrafiral, naj mu sporoči na Debsove stroške, koliko je resnice na teh obdolžitvah, toda odgovora ni dobil, niti ga ni Debs pričakoval, ker ve predobro, v čigavi službi so taki sodniki.

Govoril je vzrokih, ki so privedli do vojne in razlagal, zakaj je bilo poslan v ječo, in zakaj so tisti, ki bi najbolj spadali v ječo, na prostem, dasiravno je on nasproten zaporom kakršni so danes, kajti ječe grade delavci za delavce. Tudi Wilson je bil proti vojni in v volilni kampanji za njegovo ponovno izvolitev so šli demokratje in pacifisti v boj za Wilsona z geslom, da je Wilson držal Zed. države proč od vojne.

Debs je bil pognan v ječo, ker je govoril resnico, govoril med drugim o vojni isto kar je govoril Wilson, toda ko je šla Amerika v vojno, so Debsa vrgli v ječo, dolarski patriotje so pa ostali na prostem in bili slavljani kot reševalci domovine. Debsa danes pozdravljajo množice, Wilson pa je že pozabljen.

Na shodu je bilo veliko Slovencev in drugih Jugoslovanov. Prepričali so se lahko, da socializem živi, da je naša ideja živa in jaka, da naša organizacija raste. Kapitalisti postajajo radi Debsovih in strankinih aktivnosti nervozni in zato skušajo z molkom ali omalovaževanjem prikazovati Debsove shode in strankine aktivnosti za nepomembne in malenkostne. Na drugi strani pa igrajo na strune patriotizma in svare ameriško ljudstvo pred nevarnostjo boljše vizma in ga kličejo v boj proti rdečim sovragom.

Ni dovolj, da prihaja delavstvo samo na socialistične shode in da morda na dan volitev glasuje za socialistične kandidate. Pristopiti mora v organizacijo in delati v nji potom nje za socializem.

Klub št. 114 je del socialistične stranke. Svoje seje obdržuje vsako četrto nedeljo v mesecu. Somišljeniki, pristopite v našo sredo in delajte z nami za skupne cilje.

J. S. Z. je imela koncem maja v Chicagi svojo konvencijo. Upam, da je naša zmožna delegacija začrtala najboljša pota za naše bodoče delo in da je uglasila pot za širjenje našega glasila Proletarca; s tem tudi mislim, da mu je vrnila staro obliko, ki je za agitacijo pripravnejša kakor sedanja. To sugestijo sem podal že pred tremi leti in od tedaj se o nji skoro stalno razpravlja. S sedanjo formo se ni doseglo zaželjenega uspeha, to je, lista se ni moglo razširiti tako, kakor bi bilo potrebno.

Se preden je pričel Proletarec izhajati, ga je Glas Naroda proglasil za mrtvega. Ampak Proletarec izhaja. Mi želimo, da bi bil še bolj razširjen, da bi bil večji kot je. Za svojo eksistenco je odvisen od delavstva, ne od šifkartašev, ali od podpore kapitalističnih strank v času volitev. In Proletarec bo izhajal, ko bodo tisti, ki so mu prerokovali in mu še sedaj prerokujejo smrt, že davno pozabljeni. Tudi ruski car in nemški kajzer sta prerokovala smrt socializmu in socialističnemu časopisu. Ker sta bila mogočnega, so mnogim res pomagala v grob. Toda idej nista nikdar zatrla. Danes je car v grobu in kajzer se dolgočasno kje na Holandskem, drugi vladarčki pa štejejo, kdaj pride tudi zanje čas poslovitve. Kar se je dogodilo velikim mogotcem, se bo tudi manjšim in najmanjšim. Tudi šifkartaška glasila bodo dala svoj bračun.

ANTON JURCA

E. V. Debs na shodu v Clevelandu dne 10. junija.

CLEVELAND, O. — V nedeljo dne 10. junija ob 2:30 popoldne bo nastopil v ogromnem clevelandškem Auditoriumu na shodu socialistične stranke naš star bojevnik sodrug Eugene V. Debs.

Na tem shodu nastopita s pevsкими točkami zbornica Zarja in Jadran ter češka in finska pevska družba. Igrala bo tudi godba.

Vstopnina za rezervirane sedeže je \$1 in za ostale sedeže 55 centov. Vstopnice se dobe pri članih kluba št. 27 in v uradu Enakopravnosti.

Isto nedeljo, kakor Debsov shod, se vrši seja kluba št. 27 in to ob 9:30 dopoldne v navadnih prostorih. Na dnevnem redu bo poročilo našega delegata o poteku in zaključkih konvencije J. S. Z., nadalje volitve odbora za drugo polovico leta.

Ker bo ta seja važna, je potrebno, da se je polnoštevilno udeležite. Ako hočemo, da bo naše delo v bodoče plodonosno, ga moramo vršiti sistematično in v kooperativni skupnosti; da se uvedemo na taka pota, je treba, da sodrugi polnoštevilno prihajajo na seje in na njih razpravljajo, delajo zaključke in jih potem izvajajo. Tako se izvršuje delo in se dela načrta za nadaljno delo.

Sodrugi in somišljeniki, v nedeljo 10. junija popoldne na Debsov shod, dopoldne pa pridite na klubovo sejo. — Tajnik.

Jugoslovanskemu delavstvu po zapadnih državah.

Sodruginja Frances A. Tauchar je odpotovala na agitacijo po zapadnih državah za širjenje "Proletarca" in ustanovljanje socialističnih klubov. Obiskala bo nasebine po Wyomingu, Montani, Utah, Coloradi in potem odpotuje na agitacijo v Kansas. Sodrugi in somišljeniki, sodelajte z njo pri njeni težki nalogi. Kjerkoli mogoče, skličite shod, sejo ali sestanek, kjer boste dobili vse potrebne informacije in navodila za ustanovitev kluba, o našem gibanju, o delovanju J. S. Z. in o socialističnem gibanju vobče. Glede shodov kakor glede sestankov se dogovorite s sodruginjo Tauchar, kadar pride v vašo nasebino.

O agitaciji, stavki in organizaciji.

TERRE HAUTE, IND.—Dež je padal in bilo je hladno, ko sem stopal po ulici. Nasproti mi pride prijatelj in me vpraša: "Koliko so jih dobil?" — "Sedem," mi mu odgovoril.

Začudil se je in dejal: "Ti imaš več sreče; jaz sem dobil samo enega naročnika. Najboljše bo, da boš hodil na agitacijo za list sam. Tebi bolj pristojata tako črna meni pa, kakor vidiš, ne gre." Govorila sva naprej in stopila pod streho.

Pogovor o agitaciji je nama prekinil velik avtomobil, ki je vozil mimo, v katerem so se peljali gospodje, za katere garajo tukajšnji delavci. Ti gospodje niso nič boljši in nič slabši, kakor vsi drugi izkoriščevalci. Rabijo te dokler se ne izgaraš, potem te odslova. Ako vprašas za priboljšek, se zgražajo nad tvojo predrznostjo in če greš na stavko, kličejo boga in vrača na pomoč proti tebi, ki si se navzel puntarskega duha zato, ker nisi zadovoljen garati naprej in naprej po listar na dan.

Tudi tukajšnji delavci v livarnah so se zdramili in po večletni sužnosti zastavkali. Njihove zahteve so priznanje unije, višje mezde, in krajši delavnik.

Kakšen bo izid bitke, ob tej uri še ne morem pretehtati. Eno je gotovo: delavstvo bo zmagovalo, ako ne danes, ako ne letos, pa drugo leto. Če bo tukajšnje delavstvo solidarno, če bo pokazalo odločno voljo za boj dokler se družbe ne udajo, je zmaga že danes naša.

Za nekatere, ki so se navadili garati po 16 ur na dan, bo malo težko, ampak se bodo že privadili delati tudi po 9 ur na dan; saj so še te dolge pri takem delu v neznanosti vročini, da se človek sam sebi smili.

Tudi taki se najdejo med nami, ki pravijo, da je unija nepotrebna. Radi teh izgublja delavstvo bitke in pa tudi splošnega neznanja v delavskih masah.

Bojaki delavci, čitajte SVOJE liste, ki so last organizacij zavednega delavstva! Mašne knjižice, podobice, strojne časopise in take reči odložite na stran, ker vam niso potrebne. Sezite po socialističnih listih in dobrih knjigah, iz katerih se boste kaj naučili. Ob nedeljah zjutraj, ako ne greste na delo, porabite čas za sprehod da se malo razvedrite, mesto da greste v mrabno cerkev ki vam zaslužuje duha. Pogovarjajte se z manci in prijatelji o tem in onem, o dnevnih dogodkih, o delavskih bojih, razpravljajte o tem kar ste čitali, pa boste imeli na ta način več duševnega užitka, kakor poslušati stare evangelije.

Terre Haute je dom Eugena V. Debsa, starega socialističnega boritelja. Dne 3. junija je govoril v Opera House. Tudi delavstvo njegovega rojstnega kraja ga je podprilo kakor ga je po drugih mestih, kjer je nastopil, od kar si je toliko utrdil zdravje, da lahko nastopa na govorniški tribuni.

Tukajšnji slovenski delavci smo ustanovili socialistični klub, ki bo tudi uspeval. Rojaki delavci, s tem vam je dana prilika postati člani stranke, ki vodi boj za naše interese na političnem bojišču in vrši socialistično vlogo v delavskih masah.

Seje kluba se vrše vsako tretjo nedeljo v mesecu v prostorih sodruga Steve Škrta ob 2. popoldne. Pristopite v naš klub vsi, ki imate voljo pomagati pri velikem delu polaganja temeljev za socialistični družabni red.

ANTON KOVACICH.

LLOYDELL, PA. — Članstvu soc. kluba št. 181, ISZ, naznanjam, da se vrše naše seje vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani društva Sv. Petra in Pavla. Delavci, pristopajte v socialistično organizacijo. — Tony Zalar, tajnik.

Sodrugom in somišljeinkom v Barbertonu, Ohio.

BARBERTON, O. — V nedeljo 10. junija ob 10. dopoldne se vrši seja soc. kluba št. 232 v navadnih prostorih, na katero vabim sodruga in somišljenike, naj se je udeleže v obilnem številu. Na dnevnem redu bo med drugim poročilo našega delegata o konvenciji J. S. Z. Ob enem bomo imeli na tej seji javno diskuzijo o socializmu in kapitalizmu.

Sodrug, pripeljite s seboj vaše soproge, prijatelje in znance, da tudi oni čujejo, kaj socializem hoče in kako je treba delati, da se izboljša življensko stanje delavskega ljudstva. Te vrste diskuzije so nekaj čisto novega za našo naselbino. Vstop je dovoljen vsakega, ki hoče slediti našim razpravam.

Zapomnite si, da se seja in diskuzija vrši v nedeljo 10. junija ob 10. dopoldne v zborovalnih prostorih našega kluba. Pridite vsi, in pomagajte vsak po svoji moči, da bo naše delo rodilo čim večje sadove. — Tajnik.

Važen in nevažen dogodek.

CHICAGO, ILL. — V našem mestu se je zadnji teden zaključil zbor J. S. Z., ki je našemu gibanju začrtal pot za novo delo, navdušil zborovalce za agitacijo in sprejel zaključke, ki bodo imeli dobre posledice na vse naše javno življenje. Zbor JSZ. je bil torej zelo važen dogodek.

Ampak, kar je za nas važno in za splošnost važno, nima pomena za dobre farane cerkve sv. Štefana. Tudi ti so imeli slavnost, dobri verniki v katoliških družtvih so razkazali svoje uniforme, cerkveni pevci so se izkazali kakor se spodobi ob slovesnih prilikah in tudi v peharček se je nekaj nabralo. Slavnost petindvajsetletnice fare sv. Štef. so praznovali. Za sedanjo dobo so take slavnosti nekaj zelo nazadnjaškega, nekaj, kar ne bi smelo spadati v dvajseto stoletje. Ampak nekaj ostankov preteklosti mora menda tudi živeti, da pokažejo mladim rodovom vsaj nekaj slike starega mračnjaštva, ki je toliko stoletij držalo svet v popolni duševni temi.

Pobožnjakov v Chicagi ni ravno malo, drugače bi se Kazimirjeva skupina patrov in fratrov ne zaželela bivati tukaj. Človeku se smilijo takile verniki, ki žive borno, zahajajo v cerkev in dajejo tisočake na leto za reči, ki jim ne koristijo v nobenem oziru. Nagovarjaš tega ali onega, naj se naroči na socialističen list, pa ti zatrjuje, da nima denarja. To mu je verjeti, ampak naročnina za naše liste je nizka in izgovor ne drži, že zato ne, ker ti ljudje trošijo za cerkvene liste, za cerkev, šolo, papeža itd., dvajsetake na leto, mnogi tudi stotake.

Marsikdo je postal iz prejšnjega farovškega pristaša dober socialističen agitator, ker je pričel čitati socialistične liste. Raditega je na prižnicah toliko vika zoper socialistične liste! "Ne smete jih naročati in čitati!" Zakaj ne? Saj so menda verniki toliko pametni, da bodo znali soditi sami! To je tista stvar. Mnogi bi res znali in bi razsodili tako, da so bili v zmoti ker so pomagali nasprotnikom svojih interesov, pa bi se pridružili socialistom. Tega se gospodje frančiškani najbolj boje in z njimi imajo enak strah vsi tisti elementi, ki žive od ljudske neumnosti.

Zavedni delavci, v boju proti organiziranim predstavnikom teme rabimo organizirane skupine, ki bodo širile luč znanja in resnice! Socialistični klubi naše J. S. Z. vrše to nalogo. Organizirajte jih! Postanite agitatorji socialistične misli in širite naše glasilo "Pro-

letarca"! To je pot, po kateri moramo hoditi, če hočemo sodelovati pri velikem delu za socialistično družbo, za vzgojo delavske mase in utrjevanje socialistične organizacije.

Sodrug, vsi na delo, kajti bodočnost je naša!

F. R. B.

"Krenki" rujejo.

VIRDEN, ILL. — Čudno je, nadvse čudno, kako nekateri delavci pojmujejo solidarnost delavskega razreda v boju za več delavske izobrazbe in za boljše pojmovanje razrednega boja. Res je, da živimo v časih razdeljevanja in oslabljevanja delavskih vrst, ki se vrši kakor za stavo, zlasti kar se organskih vezi tiče; toda pameten človek bi mislil, da so tukaj vendar nekatere zadeve, ki bi bile vzlic organskim podelitvam lahko nedotaknjene; saj je končni cilj vseh socialističnih delavskih frakcij, kakorkoli se že nazivljejo, naposled vendar le eden: odprava sedanje kapitalistične družbe in nje nadomestitve s socialistično družbo.

Ena takih skupnih zadev je, bi človek mislil, dokler je še 95 odstotkov delavstva razredno nezavednega, razredna izobrazba, ki odpira delavcem oči in jih navaja na novo mišljenje o življenju in boju za dosego novega družabnega reda. Razne socialistične frakcije imajo glede taktike, kako se bo razredni boj završil, in kako bo funkcionirala nova družba, lahko svoje nazore, o katerih se pač lahko debatira na dolgo in široko, ne da bi se pri tem prišlo do kakega definitivnega zaključka; kajti eni argumenti odvagajo pri tem vedno druge argumente, in tako se stvar suče v obliki kolobarja lahko do petindevetdesetega Božiča. Vzlic temu, da se take debate vlečejo lahko zelo na dolgo in široko brez kakega rezultata, so pri socialistih dovoljene, ker čistijo pojme o pripravah za bodoči družabni red, izpostavljeno seveda, da niso za temi debatami zlobni nameni, ki imajo škoditi gotovi frakciji gospodarsko. Kadar se pokažejo kje taki motivi, tedaj je gotovo eno: ali je dotičnik, ki nasprotuje tej ali oni socialistični frakciji plačan uničevalec — agent provokator najet od kapitalističnega razreda, ali pa je izgubil duševno ravnotežje in je postal enostaven prifrknjen fanatik. Ni sicer lahko vedno dognati, dali je dotičnik, ki klubuje tu pa tam socialističnim frakcijam in njihovemu delu ob raznih prilikah plačan agent kapitalističnega razreda, ali je le enostaven fanatik; dejstvo je le, da so rezultati njegovega razdiranja isti. Zato pa je dolžnost delavstva vsepovsod, da pregleda vedno motive, ki se morda skrivajo za kritiko takih "kritikastrov". V Viridnu je slučaj, ki je vreden opazovanja.

Kakor je znano, plačuje tukajšno društvo Grozd št. 74 SNPJ, po \$1 mesečno v sklad "Izobraževalne akcije J. S. Z." Pri društvu se nahaja tudi človek — ne kapitalist, ampak delavec — ki sliši na ime John Pogačnik, in ta Pogačnik je rovaril menda od vsega začetka proti temu, da daje društvo ta dolar za "Izobraževalno akcijo J. S. Z." Popraševal sem po vzrokih, zakaj je nasproten tej akciji, toda pravega odgovora nisem mogel dobiti, ker tega baje Pogačnik sam ne ve. Sugestiral sem, če ni morda ta človek v službi kake kapitalistične agencije, toda ljudje v Viridnu so mnenja, da kapitalisti ne cenijo tako visoko njegovega prizadevanja, pač pa da je krenk, kakršnih je malo tam okoli. Nekateri celo mislijo, da se bo s časoma strelnil in da opusti netaktna počenja, ki jih vrši sedaj brez pravih vzrokov in na ta način bega tiste, ki še niso

tako trdni, da so še bolj malomarni za delavske izobrazbo, kakor so bili doslej.

Tudi moje mnenje je, da pride mož res do prepričanja, da njegovo počenja ne služi na čast — in njemu, niti ne revolucionarnemu gibanju jugoslovanskega delavstva v Ameriki in da prej ali slej spremeni svoje taktiko.

Eden, ki je šel skozi Viridnu.

Jugoslovanskemu delavstvu na Homer City, Pa.

HOMER CITY, PA. — Slovencem in bratom iz tujine naznanjamo, da se bo vršila v soboto 16. junija Slov. Nar. Domu veselica reorganiziranega kluba št. 198, JSZ, na Homer City.

Apeliramo na jugoslovansko delavstvo, posebno na simpatičarje socialističnega gibanja, da nas postrežejo dne 16. junija v obilnem številu. Za postrežbo najtočnejše in v zadovoljstvo vseh skrbel tozadnem odbor.

Na svidenje v soboto 16. junija v naši središčni — Andy Simcich, pred. seje; F. M. Stopar, tajnik; W. J. Lazar, organizator.

NAŠA KAMPANJA.

Število naročnin dobljenih v tej tekmi se je od zadnje objave dvignilo za 99 naročnikov. Klub št. 1 (Chicago) je še vedno na prvem mestu, toda bati se je da se ne bo dolgo obdržal na vrhuncu. Precej varno so se namreč začeli gibati naši tekmeči od kluba št. 27 (Cleveland). Od zadnje objave so poskočili na 20 naročnin, in kakor dajejo razumeti, ne bodo prenehali preje dokler Chicago ne puste daleč zadaj. To rej sodrugi od kluba št. 1. pozor!

Od posameznikov je sodrug A. Žagar na prvem mestu; pomnožil je svoje število za 16 naročnin; na drugo mesto za njim se je prirnil sodrug Pogorelec, odkuril je je bil namreč nekam v Penno, kjer je pridobil s pomočjo sodrugov tam 17 naročnikov. Nato pridetela Gorjup in Kriebelj iz Clevelanda; ker sta poznata kot stara agitatorja bosta brezdvoma v kratkem poskočila precej naprej in pustila Čikažane daleč zadaj. Potem pride naš stari agitator sodrug Mravljica iz Cliftona, Ind. s 7 naročniki, Val. Laharnar (Delmont, Pa.) s 5., J. S. Sprohar (Pursglove, W. Va.) s 4, ne motako Jos. Sterle (Chisholm, Minn.) z enakim številom; tudi Jernej Kokelj (Penna) se je zopet zgledal s 3. naročninami, ravnotako s. M. Kavčič (Avella, Pa.) in sodrug Fr. Florjančič iz severne strani Chicago s enakim številom, kakor še mnogo drugih, ki jih pa zaradi omejenega prostora ne moremo objaviti, razviti pa so v izkazu.

Za kontest so se prijavili še sledeči: Sodruga Rosse Selak iz Star City, W. Va.; Frank Grum, Ellsbinding, Min. in Frank Florjančič, Chicago, Ill.

AGITATORJI NA DELU.

Naročnin na "Proletarca" so poslali: (izven kontesta)
 Tony Zalar, Lloydell, Pa.
 John Kunstelj, Gross, Kansas
 A. Ocepke, Penna
 Rudolph Potočnik, Detroit, Mich.
 Fr. Novak, Los Angeles, Calif.
 Jos. Bavetz, Chisholm, Minn.
 Thom. Petrich, Detroit, Mich.
 Mike Primožich, Library, Pa.
 Louis Britz, Lawrence, Pa.
 Jack Kunstelj, Ely, Minn.

Tekma za razširjenje "Proletarca".

Izkaz naročnin poslanih do 5. junija v tekmi za razširjenje "Proletarca".

	Število Celoletne naročnin.	Celoletne naročnine.
Soc. klub št. 1, Chicago, Ill.	94	77
Soc. klub št. 27, Cleveland, O.	67	54½
Anton Žagar, Sheboygan, Wis.	63	46
Louis Bartol, Reynoldsville, W. Va. . .	21	14
John R. Sprohar, Pursglove, W. Va. . .	15	14
Jernej Kokelj, Penna.	20	11½
Anty Bertl, Harwick, Pa.	15	9%
Joseph Ule, Chisholm, Minn.	10	9½
Louis Krašna, Conemaugh, Pa.	13	9
Max Mertz, Buhl, Minn.	10	8½
Lucas Butya, Moon Run, Pa.	8	8
Joseph Korsic, Carlinville, Ill.	8	8
Soc. klub št. 47, Springfield, Ill.	11	7½
Valentin Laharnar, Delmont, Pa.	12	6¾
Frank Ravnikar, Lorain, O.	8	6
V. J. Lazar, Homer City, Pa.	6	5½
Louis Gorsich, Renton, Pa.	6	5½
John Ban, Pittsburgh, Pa.	5	5
Anton Pečnik, Barberton, O.	5	5
Peter Bukovec, Johnstown, Pa.	4	3½
Anton Mravljje, Clinton, Ind.	7	3½
Joseph Sterle, Chisholm, Minn.	4	2½
Frank Klun, Chisholm, Minn.	3	2½
Jack Kotar, Warren, O.	4	2
Paul Les, Spangler, Pa.	2	2
Joseph Kocjan, Brooklyn, N. Y.	2	1½
Martin Kavčič, Avella, Pa.	3	1½
Louis Sterle, Dunlo, Pa.	1	1
Paul Šubic, Stockett, Mont.	1	1
Anton Zornik, Herminie, Pa.	2	1
Frank Modic, Glencoe, O.	1	1
Skupaj	431	334½

(Klub št. 1.—Posamezni člani dobili naročnin: Chas. Pogorelec, 36—30½; Frances A. Tauchar, 29—12; Mary Owen, 9—7½; Frank Benchina, 9—7½; F. Z., 4—3½; Frank Florjančič, 3—3; Mary Udovich, 3—1½; John Vogrich, 1—½.)

(Klub št. 27.—Lawrence Gorjup, 26—23½; John Krdelj, 25—20½; Aug. Komar, 12—8½; Jos. Volk 1—2; John Bradach, 1—½.)

(Klub št. 47.—Jos. Shum, 7—4½; Joseph Ovca, 4—1.—Opomba. — Druga številka v seznamu agitatorjev našl celoletne naročnine.)

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Terre Haute.—Vaš dopis je radi napačne številke na naslovu bil na pošti zadržan in tako ni mogel biti priobčen v zadnji izdaji. Priobčen je v tej številki.

Dopisnikom: Poslane reči bodo objavljene v prihodnji izdaji.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne.—Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da jih pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

LISTU V PODPORO.

RENTON, PA.: Soc. klub št. 233, \$5.00; Nabrano na veselici ob priliki razvitja zastave dr. št. 400, S. N. P. J. \$24.38, skupaj	\$29.38
PENOWA, PA.: John Nagode50
KANE, PA.: John Stermberger25
CLEVELAND, O.: Steve Bajec	3.75
GLENCOE, O.: Soc. klub št. 2, prebitek, veselice 11.75	11.75
LLOYDELL, PA.: Ralph Jerman50
DETROIT, MICH.: Thom. Petrich25
ARMA, KANS.: M. Gorenc25
CLINTON, IND.: J. Kranjc25
PITTSBURGH, PA.: John Ban, \$1.00; L. Glaser, 25c; skupaj	1.25
GLENCOE, O. Nace Žlemberger	5.00
EXPORT, PA.: Jos. Britz50
LLOYDELL, PA.: Alojzija Brenc, \$1.00; Tony Zalar, 50c; skupaj	1.50
FOREST CITY, PA.: Neimenovan	1.00
CHICAGO, ILL.: Nabrano na banketu kluba št. 1. \$4.95; omizje pri Nemanichu, \$5.35, skupaj	10.30
Skupaj	\$ 66.43
Prejšnji izkaz	146.86
Skupaj	\$213.29

Molk kapitalističnega časopisja.

Ko je pričel nastopati na socialističnih shodih E. V. Debs, so kapitalistični dnevnikarji med vestni poročali, kje bo shod in kedaj in po shodu so prinesli izčrpnke govorov. To je trajalo nekaj časa. Potem pa so si na ameriški način dali migljaj, naj se shode socialistične stranke ignorira.

Ker stranka nima v vseh mestih, kjer so se vršili Debsovi shodi, svojega časopisja, si je hotela pomagati z oglašanjem shodov v drugih dnevnikih, da bi masi delavcev na ta način sporočila datum in prostor shoda. Od kraja je to šlo. Potem se je raznesel drug migljaj, in listi so pričeli za mala naznanila računati tako visoke vsote, da je stranka opustila ta način oglašanja. Neglede, koliko tisoč ljudi pride sedaj na Debsov shod, neglede, kolikšna množica mora oditi izpred dvorane, ker ni bilo zanje več prostora, neglede, kaj govori Debs, kapitalistično časopisje previdno molči ali pa objavi male notice kje v skritem kotu na notranjih straneh.

Toda ravno ti listi so polni poročil o boljševiških zarotah, katerih nikjer ni, in v tem je njihov prozorem namen. Hujskati patriotične mase proti gibanju zavednega delavstva in podpihavati instinkte drhali, da bo pripravljena razbijati socialistične in druge delavske lokale, kadar ji bo dan migljaj.

Iz neštetihih takih izkušenj bi se moralo delavstvo naučiti, da mu je potrebno delavsko časopisje.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec maj 1923.

Država	Mesto	Redne znamke	Dualne znamke	Izjemne znamke	Prejemki	Glav. sta- nu str.	Drž. in okr. org.
Ill.:	Carlville . . .	15	6	—	\$ 6.60		
	Springfield . . .	9	10	—	4.20		
	Chicago N. 224	5	3	—	2.55		
	Nokomis	6	3	—	2.85		
	Virden	16	—	—	4.80		
	Chicago N. 1..	50	—	—	15.00		
	La Salle	7	—	—	2.10	\$16.25	\$13.00
Iowa:	Madrid	14	4	2	5.60	2.25	1.80
Ind.:	Clinton	18	5	—	7.15		
	Terre Haute . .	10	—	—	3.00	4.12	3.30
Mich.:	Detroit N.114	30	20	—	16.00	6.25	5.00
Ohio:	Cleveland . . .	20	20	—	13.00		
	Barberton	—	10	—	3.50		
	Glencoe	9	1	—	3.05		
	At large J. K. . .	3	—	—	.90	7.87	6.30
Pa.:	Renton	43	1	—	13.25		
	Bon-Air	18	4	—	6.80		
	Meadowlands . .	28	—	—	8.40		
	Harwich	14	—	—	4.20		
	Herminie	13	7	—	6.35		
	Avella	22	—	—	6.60		
	Homer City . . .	40	—	—	12.00		
	Library	13	—	—	3.90		
	Sygan	26	—	—	7.80		
	Renton	55	—	—	16.50		
	Moon Run	48	—	—	19.20		
	Wick Haven . . .	10	—	—	3.00		
	Lloydell	13	4	—	5.30		
	Forest City . . .	10	1	—	3.35		
	W. Newton	7	2	—	2.80	47.38	37.90
Wis.:	Sheboygan . . .	50	—	—	15.00	6.25	5.00

Totals . . . 622 101 2 \$224.75 \$90.37 \$72.30

	Red- nih	Dual- nih	Izjem- nih.
Znamk na roki dne 1. maja	430	268	291
Dobljenih od gl. stana v maju	700	100	—
Skupaj	1130	368	291
Razpečanih glasom poročila	622	101	2
Na roki dne 31. maja	508	267	289

Članov naznanjenih v mesecu maju 826

Tajništvo J. S. Z.

ZAPISNIK SEJE EKSEKUTIVE J. S. Z.

dne 11. maja 1923.

Navzoči so Aleš, Cankar, Godina, Gottlicher, Maslach, Petrich, Zaitz. Od nadzornega odbora Udovih. Od upravnštva Proletarca Pogorelec.

Predseduje Aleš.

Zapisnik zadnje seje prečitani in sprejeti. Po zapisniku poročala tajnik, da so vsi zaključki zadnje seje izvršeni. Istotako so bili izvršeni zaključki seje, na kateri se je razpravljalo o strankini agendi in se je vršila skupno s člani kluba št. 1.

Prečitani je dopis sodruga Birch Wilsona, drž. tajnika v Penni, ki poročala glede kluba v Aliquippi. Iz njegovega poročila je razvidno, da drž. odbor ni mogel ukreniti drugo kakor dovoliti klubu št. 211 nakup

članskih znamk od drž. organizacije. Se vzame na nje in smatra stvar za zaključeno.

Tajnik poročala o pismu, ki ga je pisal sodr. Henry, član strankine eksekutive glede nameravane gradnje Doma, nazvanega "The House of Debs" v Indianapolisu, Ind., pri čemer želi naše kooperacije. Je pojasni, da je sodr. Henry pripravljen priti na zbor, kamor ga je tudi že povabil, se sklene, da predloži zadeva tega nameravanega Doma zbora S. Z.

Dalje poročala tajnik da je prišel na revizijo klub samo sodr. Udovih, vsled česar se revizija ni mogla izvršiti. Dogovorila sta se pa, da se knjige pregledajo 25. maja.

Ker ni bilo nobenega revizorja od strani stb. sekcije, se zaključilo, naj pošlje klub št. 20 kake drug. člana namesto rednih, da pregledajo knjige.

Dalje poročala tajnik, da je prišlo za pokrije stroškov zbora do 10. maja \$367.99. Skupni stroški pa bodo na podlagi do sedaj prijavljenih delegatov okoli \$450.00. Ker se pričakuje nekaj izrednih stroškov, svota ne pokriva proračuna stroškov, se sklene, da se apelira na slov. sekcijo za \$300.00 posojila.

Tajnik poročala, da so je organiziral nov socialni klub s 17 člani v Sheboygan, Wis. Ustanovljeno je klub v Terre Haute, Ind., v Burgetstown, Pa. in Homer City, Pa. V zadnjih dveh krajih se bodo klubi organizirali pod starimi številkami.

Povabljeni so bili na naš zbor zastopniki baljske federacije, češkega centralnega odbora v Chicago židovske federacije in tajnik illinoiške državne organizacije sodrug W. R. Snow.

SOCIALISTIČNI KLUB

ŠT. 114, J. S. Z.

DETROIT,

MICHIGAN

obhaja v nedeljo 10. junija

DESETLETNICO

SVOJEGA OBSTANKA

Slavnost se vrši

V HRVATSKEM DOMU

1331 KIRBY AVE. E.

Pričetek slavnosti popoldne

Na sporedu pevske točke, deklamacije, godbene točke, govori in prosta zabava. Glavni govornik bo sodrug

JOŠKO OVEN

IZ CHICAGO

Po programu ples in prosta zabava

Sodrug i in somišljeniki, v nedeljo 10. junija vsi na slavnost desetletnice kluba št. 114!

ODBOR.

Na konvencijo Socialistične stranke, ki zboruje dne 19—20 in 21. maja v New Yorku gre zastopat J. S. Z. sodrug Petrich.

Glede "Izobraževalne akcije", o kateri ima na zboru referirati soodr. F. Aleš, pravi Aleš, da bi bilo dobro o tem razpravljati pred zborom. Ker je že poznano, je sklenjeno, da se skliče posebno sejo eksekutive, ki se ima vršiti v sredo dne 22. maja t. l.

Udovih je mnenja, da bi bilo treba razpravljati na zboru tudi glede tiskarne. Tiskarna pravi nam je potrebna; najti je treba samo pot, kako priti do nje.

Odpre se razprava, ki se je vdeleži Aleš, Petrich, Zajc, Tauchar in Godina.

Aleš je mnenja, da je tiskarna ali nekakšen Dom potreben. Da se dobi sredstva zato pa bi bilo nujno napisati poseben asessment.

Petrich pravi, da bi bilo treba misliti na nekako oglašilno, okrog katerega bi se zbirali, tudi če od začeta ne bi bilo takoj tiskarne. Po njegovem mnenju bi prišla stva rnaprej pri kakem poročilu, naprimer pri poročilu, ki ga poda upravnik lista. Mnenja je, da bi bilo za enkrat potrebno sprejeti nekaj v načelu, da se na takem projektu dela. Izvoliti odbor, odrediti agencijo za zbiranje prispevkov, stvar sama pa bo našla pozneje svojo rešitev v eni ali v drugi obliki. Iz doma se potem lahko razvije marsikaj — tiskarna itd. Dom je potreben radi uradov, ki se tukaj.

Iste mnenja so Zaitz in Godina. Se prepusti stvar zboru z nalogo, da se o zadevi razpravlja.

Glede povabila kluba št. 45, v Waukeganu, da bi prišel tje soodr. Debs obdržavat splošen shod, odme-

rjen za 20. maja t. l. se sklene, da se govori o eni taki priredbi tamkaj enkrat po našem zboru.

Zaključek seje.

Tajništvo J. S. Z.

Pripomba: Ker so v zapisniku zadeve, ki se tičejo IV. zbora, ga je prečital gl. tajnik na zboru med časom ko je delal poverilni odbor na pregledovanju poverilnic za delegate. Zapisnik je bil torej sprejet po zboru in ne pride na sejo eksekutive.

MAJSKI VIHARJI.

Majski viharji so posebnost Severne Amerike. Pri-dejo nepričakovano in v takih slučajih smo popolnoma brezmočni. "Vsak se pritožuje nad vremenom, ampak vsi drže roke križem," je rekel Mark Twain. Nihče ne more vsaj par dni prej napovedati te viharje. V drugih stvareh pa smo bolj napredovali kot naprimer v proučevanju preprečitve bolezni. Mi vemo, ako hočemo preprečiti želodčne bolezni, da moramo rabiti Trinerjevo zdravilno grenko vino, ker to zdravilo pomaga prebavi, drži čreva čista in poživlja ves sistem. Mi vemo, da za ublaženje bolečin izvirajočih iz revmatizma in nevalgije, si moramo nadrgniti Trinerjevega Linimenta, ki hitro in gotovo deluje. Mi vemo, da v slučaju prehlada in kašlja moramo vzeti takoj Trinerjev Cough Sedative, ker taki kašlji so lahko opomin narave in svarilo pred nevarnimi boleznimi. Zdravje ima denarno vrednost in v nekaterih slučajih je edino bogastvo, ki ga posedujejo nekateri ljudje, zato imejte vedno pri roki Trinerjeva zdravila! Vaš lekar-nar ali trgovec z zdravili jih ima v zalogi.

Čitajte knjige!

"Proletarec" ima v zalogi naj-boljša slovenska književna dela, ki jih prodaja po najnižji mogoči ce-ni. Pazite na cenik naših knjig, ki ga priobčujemo od časa do časa v tem listu.

Ako ste zmožni čitati angleščino, naročite iz naše zaloge angleške knjige. Iz njih se boste lahko mar-sikaj naučili o evoluciji, zgodovini, o socializmu, socialnih problemih, delavskih bojih itd.

Nabavili smo knjige, ker hoče-mo, da dobi naše ljudstvo dostop do boljših književnih del po naj-nižji ceni. Ves eventualni dobiček, ki ga napravimo pri prodaji knjig, ga v podporo našemu tisku. Zato naročite knjige od nas. —

OGLAŠAJTE

PRIREDBE
KLUBOV
IN DRUŠTEV

V

"PROLETARCU"!

ŠTEDLJIVI LJUDJE

vlagajo redno in inve-
stirajo razumno v

KASPAR STATE BANKI

največji jugoslovanski
banki v Zed. državah

1900 Blue Island Avenue
in vogal 19. ceste.

CHICAGO, ILLINOIS.

Kapital in prebitek

\$ 1,250,000.00

Pod vladnim in držav-
nim nadzorstvom in
Chicago Clearing House
Ass'n.

Prodajamo parobrodne listke
za vse prekomorske črte v Jugo-
slavijo in nazaj. Izdelujemo sve-
dočbe (affidavits) za naseljence ter
pošiljamo denar v staro domovino
najhitreje in najceneje.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebčin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplo priporočam.

SODRUGOM IN SIMPATIČARJEM socialističnega

kluba št. 233, JSZ., v RENTONU, PA., naznanjamo, da se vrše redne klubove seje vsako četrto soboto v mesecu ob 6. zvečer v prostorih klubovega tajnika.

Prihodnja seja bo v soboto 28. aprila. — **LOUIS GORSIČ**, organizator.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in četrto nedeljo ob 2:30 popoldne v klubovih prostorih v Sinar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam. — Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vajo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo na delu za osvoboditev proletariata. Prva naloga delava je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vsak naj ima geslo: "V organizaciji je moč." —

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

SOCIALIZEM IN VERA, spisal Zvonimir Bernat, 128 strani, mehko vezana 50c, trdo vezana65
SOCIJAL. KNJENICA (dva snopiča)10
SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba40
SREBSKA POČETNICA, (J. T.)50
SPRETNJA KUHAJICA, broširana, \$1.00, vezana	1.25
SVRTOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA. (Ethin Kristan)50
USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike10
VARČNA KUHAJICA, (Marija Remec), vezana	1.00
VOLJA IN DEJANJE, (psihološka analiza)25
KADEŽNA PRODAJALNA ALI KONSUM10
ZAKON BIOGENEZEJE, (J. Howard Moore, prevel I. M.)	1.50
ZA STARO PRAVDO, (Fran Erjavce)50
ZBIRKA RUDARSKIH IN FUZINSKIH IZRAZOV, (J. Bezlaj)30
ZGODOVINA SRBOV, HRVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) I. del85
II. del75

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLENDAR, letnik 1922, mehko vezan 50c, vezan v platno75
AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLENDAR, vezan v platno, letnik 1919, 60c; letnik 192050
CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c
(Imamo jih dvojne vrste.)	
DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka)10
KRES, št. 11 in 12, 192230
KRES, št. 1, 192315
NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DEŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DEŽAV40

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški)10
"PROLETAREC", vezan, letnik 1919, \$6.00; vezan, letnik 1920	6.00
PROLETAREC, letnik 1921, vezan v platno	6.00
RDEČI PILOT, mesečnik prvrstne mladine za duhovno revolucijo, izhaja v Ljubljani, prva in druga številka05
TRIJE LABODJE, ilustrirana revija25

ANGLEŠKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana60
ANCIENT LOWLY, (C. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezana	5.00
ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana	1.50
"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS", (David Karsner), vezano v platno	1.20
END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana60
EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana60
EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana60
FOOD AND MY NEIGHBOR, (Robert Blatchford), vezana	1.25
IMPERIAL WASHINGTON, (R. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba	1.25
JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz chicanskih klavnic	1.20
KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana60
KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz madnjega štrajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba	1.20
LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana60
LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana60

OUTLINE OF HISTORY, (E. G. Wells), vezana, 1171 strani	1.00
PHYSICIAN IN THE HOUSE (J. H. Greer, D. D.) Domali zdravnik, vezana10
REPUBLIC OF PLATO, vezana10
RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana10
ROBERTS RULES OF ORDER, vezana10
SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana10
SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana10
STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana10
THE BRASS CHECK (Upton Sinclair), Studija ameriškega žurnalizma, vezana v platno10
THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba10
THE DREAM OF DEBS, (Jack London)10
THE PROFITS OF RELIGION, Razprava o izrabljanju ver in privatne interese10
THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno10
100%. (Upton Sinclair). Povest patrijota10
VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana10
THOUGHTS OF A POOL, (Evelyn Gladys), vezana10

Naročilom priložite poštali ali presni money order, ček ali gotovo. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

Vse knjige pošiljamo poštno pristojno. Klubom in čitalnicam, pri večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC
3639 W. 26th Street,
Chicago, Ill.